

Miért is?

Kaposi László

A Színház-Dráma-Nevelés módszertani hétvége első napján sokkal többen jelentek meg, mint az előző években. Nem véletlenül: a szokásos „közgyűlés + egy színházi előadás” program helyett kerettantervi börzével indult a rendezvény: a rövid plenáris felvezetés alapján mindenki választhatott a szimultán futó, részletekbe is bocsátkozó előadások közül. Ott találkozhattunk az alábbiakban tárgyalt kiadvánnyal is.

DRÁMAJÁTÉK – NAT – KERETTANTERV címmel jelent meg a Kecskeméti Drámapedagógiai Műhely kiadványának második kiadása a Candy Kiadónál. Második, átdolgozott kiadás, lévén az első még 1997-ben került piacra. Kulcsár Marianna szerkesztő jegyzi az 1-8. osztály tánc és dráma követelményeinek teljesítéséhez ajánlott segédanyagot. A kiadvány címe és az első kiadás dátuma egyaránt jelzi, hogy az „alpmunka” még a NAT-hoz készült. A kerettanterv a tánc és dráma vonatkozásában is alapvetően módosította a tananyagot, a követelményeket, az óraszámokat stb. Ennek következtében az, aki a NAT-hoz készített tanmenetet, az adaptáció során feltehetőleg jelentős módosításokra kényszerül. Kérdés: megtörtént-e ez a kiadvány kapcsán...

Mielőtt erre rátérek, kénytelen vagyok a kiadvány szerkezetével, tartalmával nagyobb metszetekben is foglalkozni. Ugyanis az a vásárló, aki a telítettnek korántsem mondható piacra kellő időben (mint majd kiderül: túl gyorsan) kikerült segédanyagot a címe alapján megvásárolja, tévedések áldozata lesz, mégpedig azon prózai oknál fogva, hogy nem az van benne, amit a cím ígér. A 67 számozott oldalt tartalmazó kiadványban 28 oldal terjedelemben (több mint 40%) mondókák, népi játékok, csujjogások szerepelnek, gyakran kottával együtt, sőt, még egy hat jelenetből álló betlehemes játék szövegkönyve is közlésre kerül. A segédlethez mellékeltek egy CD-t is: 20 percnyi „népit” hallgathat meg (technikailag amatőr szintű felvételtől) az, aki tanmenet, tematikus terv, esetleg óravázlat stb. helyett ilyesmire kíváncsi. Mivel a kerettantervben megjelent a hon- és népismeret című modultárgy, a tánc és drámát már nem terheli az az egyébként is lehetetlen feladat, mint a NAT esetében, vagyis nem kell magába olvasztania mindent, többek között a hagyományos ismereteket. Éppen ezért érthetetlen, hogy miért kerül be a kerettantervi adaptáció után is ilyen mennyiségű hagyományanyag – ráadásul rejtve, „álmév” alatt, az olvasót akaratlanul is megtévesztve. Tudom, súlyosnak tűnik a következő mondat, de vállalom: gazdasági területen a termék ilyen megtévesztő formában történő közreadása komoly jogi, pénzügyi következményekkel járhat. Az is kérdés, hogy miért nem észrevételezte a fenti anomáliát a lektor (Kovács Andrásné). Egy olyan kiadványnál, ahol a még a műszaki szerkesztő (Zalavári András) is érintett a drámapedagógia terén, csak feltehetőleg volna valaki a kérdést, hogy *miért is* az a címe, ami, ha más van benne. (E sorok írójának lenne néhány ötlete arra vonatkozóan, hogy mi mindent lehetne még belesuvasztani egy segédletbe, aminek legalább annyi köze van a drámajátékhoz, mint például az itt szereplő népi játékoknak, de ezeknek a – részben pajkos, részben pajzán – ötleteknek részletes ismeretetésétől most megkímélné olvasóit.)

A segédanyag első felében (3-29. old.) egyébként az 1-8. évfolyam anyagát az Útmutató szerint a magyar nyelv és irodalomba integrálják. Erre a lehetőség adott, maga a kerettanterv is már a magyarnál hozza az 1-4. és a 7-8. évfolyam anyagát. De a drámások valószínűleg joggal tehetik fel a kérdést, hogy az lesz-e nekünk a legjobb, ha még ott is elnyeli a drámát a „nagy testvér”, ahol az „alanyi jogon” óraszámot (annyit, amennyit) kapott. A tánc és dráma nem a magyar nyelv és irodalom szolgálatlánya. Nagyobb erőfeszítés nélkül is kimutatható, hogy a modultárgy tartalmi követelményeinek egy része nem teljesíthető az említett befogadó tárgy oktatása során. A másik – sokkal fontosabb – érv az integrálás ellen: a kerettantervben leírt tánc és dráma modul (formai és tartalmi oldalról egyaránt) tantárgyi tanterv, és nem módszer. Vagyis: a tánc és dráma (legalább *itt és most*) NEM MÓDSZER. Természetesen a tárgy specifikus módszerbeli háttérrel tételez, de ettől még a tantárgy nem keverendő össze a módszerrel. Mindezt azzal együtt írjuk, hogy (megint csak *itt és most*) eszünk ágában sincs vitatkozni a dráma módszerként történő értelmezésének jeles hazai képviselőivel.

Az, hogy mennyire nem teljesíti a magyarba integrált tánc és dráma a drámás követelményeket, arra szép példa (tegyük hozzá: kiragadott példa, hozhattunk volna mást is) a 4. évfolyam anyaga¹, ahol a tanév során egyetlen történetet feldolgozó drámaórán sem vesznek részt a gyerekek, a drámának csak a gyakorlat szintű megközelítése jelenik meg (szabályjáték és legfeljebb szituációs játék), ezen kívül csujjogtatunk rendesen, meg csúfolódunk, meg zajkeltő eszközt készítünk regöleshez, ami viszont éppen ezen az évfolyamon a kerettantervben sem a témakörök, sem a tananyag rovatban nem szerepel. Helyette viszont ott van: „történetek feldolgozása a dráma eszköztárával, az egyszerűbb drámái konvenciók megismerése”. Az már szinte említésre sem mül-

¹ A kiadvány 9-10. oldala.

tó, hogy kerettantervi követelményként tüntetnek fel olyasmit, aminek az adott évfolyamon nyoma sincs a hivatkozott dokumentumban: „hagyományörzés,... ünnepi köszöntő szövegek ismerete,... énekes-táncos játék ismerete”. Feltehetőleg még a NAT-ból maradt ott, vagyis nem mindenhol történt meg a bevezetőben már említett „adaptáció”...

Némi hiányérzetük lehetett a segédanyag alkotóinak is, mivel az 5-6. évfolyam kétszer szerepel a kiadványban: a 60-67. oldalon már önálló tánc és dráma tárgyhoz kapunk tanmenet-javaslatot. Írója, Szücsné Pintér Rozália a Kerekasztal tantervre hivatkozik. A tanmenet elején, a mottó helyén állítja, annak alapján készítette tanmenetét. Nos, ezt a NAT-hoz készült tantervet viszonylag jól ismerem. Szeretném jelezni, hogy nem kétlem a szerző találkozását az említett tantervvel², de véleményem szerint ez a találkozás nem hagyott mély nyomokat benne. Ugyanis a Kerekasztal tanterv amellett, hogy szétszedte (tantárgyakra bontotta) az össze nem tartozó NAT-beli „tánc és drámás” elemeket, *komplex drámaórák során át tanít mindent* (a *komplex* elnevezés használatával az egyes dramatikus tevékenységeket integráló tanítási drámára, avagy a Bolton-féle csoportosítás szerinti „D”-típusú drámára utalok, és nem a „játsszunk egy jelenetet, táncoljunk egy kicsit, most pedig manuális foglalkozás” jellegű turmixra). A Kerekasztal tanterv az egyes tantárgyszakaszok részletezésekor csak és kizárólag arra hoz bőségesen példát, hogy miként lehet teljesíteni a tánc és dráma műveltségi részterület tananyagát, illetve a NAT-ban szereplő követelményeket komplex drámaórákon. Egyetlen fogalmat sem tanít önmagában –, ahogy a tanterv bevezetőjében szerepel: „az elmélet minden esetben a gyakorlati tevékenység eredményeképpen, az így szerzett tapasztalatokból leszűrve jelenjék meg”³. Nos, a Kerekasztal tanterv *szellemisége* nem jelenik meg Szücsné Pintér Rozália tanmenetében: *kevés a drámaóra a tanmenetben*, az alapvetően drámás alapozású modul tárgy kapcsán túlhangsúlyozza a bábos követelményeket, személyes véleményem szerint túl sok időt hagy önállóan a táncra. Nem szervülnek az elemek, inkább az önállóságuk hangsúlyozott, ami egy jó drámaórában együtt jelenhetne meg, az itt gyakran külön-külön. A rendelkezésre álló idő jelentős részét a tanmenet a *drámamunka helyett* a részletkérdésekre szánja. A példa kedvéért: az 5. évfolyamon hét nagy témakör szerepel a modul tárgyban. Ezek közül talán a bábkészítés az egyetlen, amit nem könnyű beépíteni történetet feldolgozó drámamunkába. Akár még a tánc tanulás is megoldható a drámán belül. De nem kell erőszakot tenni a játékainkon, az a néhány tánc lépés egy tánc házi foglalkozáson – ezt ajánlja a szerző is – két óra alatt a tantervi kívánalmaknál jobban is megtanulható. És meglehet ezzel kellett volna kezdenem: végül is kevés segítséget ad a szerző, a javasolt tevékenységek felirat alatti oszlop a sajátja, amit ott olvashatunk, az nem okoz terjedelmi problémákat, meglepően kevés ötlet szerepel benne.

Szeretnénk megjegyezni, hogy *Szücsné tanmenete még így is sokkal jobb, mint némelyik hasonló tartalmú kiadvány*. Olvashattunk például olyan (Egerben készült) tanmenetet, amelyik az 5. évfolyamon már a tanév harmadik óráján az összes vakvezetéses bizalomgyakorlatot „letudja”, külön óra alatt tisztázza a mese és a cselekmény fogalmát, ehhez egyrészt meséket ajánl(!), másrészt egyszerre a Fehérlófiát és A róka és a hollót, az alapvető drámai konvenciók kapcsán beszéd- és mozgástechnikáról tesz említést, és jól láthatóan pontatlanul használja a dráma alapfogalmait.

Az alapfogalmakkal a kecskeméti kiadványában is gond van. A 31. oldalon szereplő Szómagyarázatban rendre metakommunikációs eszközök szerepelnek a nem-verbális helyett. Az etűd a kiadvány félreértelmezésében „villanásnyi élethelyzet” (ennél még az idegen szavak szótára is pontosabb), a cselekmény fogalmát egy másik, nem definiált kifejezésre vezeti vissza, a cselekmény építése kifejezésre adott kifejtés főmondata szármalmasra sikeredett („a cselekmény az improvizációs játék különböző formáiban..., drámajátékon kívül... fejlődik”), és nem soroljuk azokat a *szükségtelenül* hozott kifejezéseket, amelyeket meglehet mindenki jobban ért, mint a banális szómagyarázatok összeállítója.

(*Ára a Marczibányi téren: 1200 Ft*)

Az improvizáció

Vatai Éva

² A KEREKASZTAL tanterv az Országos Köznevelési Intézet felkérésére készült – Kaposi László alkotó-szerkesztő vezetésével. A közreműködő szakemberek: Szabó Zsuzsa (bábjáték), Szauder Erik (dráma), Uray Péter (tánc- és mozgásművészet), Vörös Árpád (néptánc). Történeti adalék: a tanterv Trencsényi László hatására jött létre, tőle érkezett a felkérés, az OKI részéről ő volt a tanterv menedzsere. Ez az anyag a többi NAT-os központi tantervhez képest meglehetősen eltérő szerkezetű, amúgy pedig a kerettantervi modul tárgy készítésekor kiindulási pontként alapul vett dokumentum. (K. L.)

³ A dráma tanítása (segédlet a 3-4. osztályban tanítók számára), 14. o., Kerekasztal Színházi Nevelési Központ, Gödöllő, 1997